

A.N. Groenewegen

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE POTPLANTENTEELT
ONDER GLAS IN NEDERLAND OVER 1976

Mededelingen No. 184

November 1977

Landbouw-Economisch Instituut - Conradkade 175 - Postbus 29703 -
2502LS Den Haag - Telefoon (070) 614161

In de reeks "Mededelingen" van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer verschenen:

- No. 145 Rentabiliteit en financiering van de bloembollenteelt in de provincies Noord- en Zuid-Holland over 1974
- No. 161 Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1975
- No. 162 Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Boskoop e.o. over 1975/76
- No. 163 Rentabiliteit en financiering van de champignonteelt in Nederland over 1975
- No. 166 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in Nederland over 1975 (oogst 1975/1976)
- No. 174 Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1975 (oogst 1975/1976)
- No. 175 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1976
- No. 180 Rentabiliteit en financiering van de snijbloementeelt onder glas in Nederland over 1976

INHOUD

	Blz.
1. DOEL EN WERKWIJZE	5
2. DE BEDRIJFSUITKOMSTEN	7
2.1 Het grondgebruik en de arbeidsbezetting	7
2.2 Het verbruik van gas en olie	7
2.3 De bedrijfsresultaten	7
2.3.1 Per bedrijf	7
2.3.2 Per m2 glasoppervlakte	10
2.4 De spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten (rentabiliteit)	10
2.5 Vergelijking met het vorig jaar	10
2.6 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	11
2.7 De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing	12
3. DE FINANCIERING	13
3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	13
3.2 De aanwending van de financieringsmiddelen	13
3.3 De balans	14
3.3.1 Activa	14
3.3.2 Passiva	14
3.4 De toename van het eigen vermogen	14
3.5 De spreiding van het eigen vermogen in % van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 31 december 1976	15
3.6 Liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn	15
3.7 De spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten	15
Bijlagen	
1. Grondgebruik over 1976	17
2. Arbeidsbezetting en brandstofverbruik over 1976	17
3. Bedrijfsresultaten over 1976	18
4. Spreiding van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten	19
5. Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1976	20
6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen	21

INHOUD (vervolg)

	Blz.
7. Spreiding van de besparing	22
8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de vermogensvergelijking	23
9. Investerings, beleggingen en mutaties in vlottende en liquide middelen	24
10. Balans per 31 december 1976	25
11. Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 december 1976	26
12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1976	26
13. Liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn per 31 december 1976	27
14. Spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in % van de kosten	27
15. Bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gemiddeld per ondernemer) in de jaren 1973 t/m 1976	28
16. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan en de balansen per 31 december over de jaren 1973 t/m 1976	29
17. Algemene toelichting op de gebruikte begrippen	30

1. DOEL EN WERKWIJZE

Het rentabiliteits- en financieringsonderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie.

Het onderzoek naar de bedrijfsresultaten is gebaseerd op een a-selecte steekproef. De steekproef voor de glastuinbouw is opgezet om een zo betrouwbaar mogelijk beeld te krijgen van de totale glastuinbouw. Naarmate de deelgebieden, die in ogenschouw worden genomen kleiner worden neemt de betrouwbaarheid van de verkregen uitkomsten af. De potplantenteelt in Nederland is in vergelijking met de snijbloemen- en glasgroenteteelt van geringe betekenis. De heterogeniteit in deze produktierichting is bovendien groot. De resultaten kunnen dan ook niet op een bijzonder hoge mate van betrouwbaarheid aanspraak maken, maar moeten veeleer indicatief voor de ontwikkeling in deze produktierichting worden gezien.

De steekproef van de potplantenteelt in Nederland is gebaseerd op een steekproef uit de geïnventariseerden van de Landbouwtelling 1972.

Het onderzoek heeft alleen betrekking op bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfsomvang van 60 sbe's en meer 1);
- c. waarvan de omvang van de glassector 60% en meer van de totale bedrijfsomvang - gemeten in sbe's - omvat;
- d. waarvan 60% en meer van de omvang van de glassector betrekking heeft op potplanten.

De bedrijven die naast de teelt van potplanten ook handel daarin bedrijven, zijn niet in het onderzoek opgenomen.

De bedrijven zijn met verschillende percentages in de steekproef vertegenwoordigd. In het algemeen zijn de "grotere" bedrijven sterker vertegenwoordigd dan de "kleinere". Bij de berekening van de gemiddelde cijfers is uiteraard met de verschillende percentages rekening gehouden. Het onderzoek in 1976 heeft betrekking op 29 bedrijven, zijnde gemiddeld 6,1% van een populatie van naar schatting 476 bedrijven 2).

- 1) De omvang van een agrarisch bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen binnen een bedrijf kan worden uitgedrukt in sbe (= standaardbedrijfseenheden). Een sbe komt overeen met een bepaald bedrag aan toegerekende factorkosten (arbeid, rente en netto-pacht) in een basisperiode bij een doelmatige bedrijfsvoering en onder normale omstandigheden.
- 2) De populatie waarop deze steekproef is gebaseerd is beschreven in LEI-publikatie: Inlichting No. 146.

Veel cijfers zijn ontleend aan de kas- en bankbescheiden alsmede spaarrekeningen en overzichten die betrekking hebben op leningen o/g van banken. Aanvullende gegevens die voor een bedrijfs-economische voorstelling van kosten, opbrengsten en bezittingen noodzakelijk waren zijn via een enquête op deze bedrijven verkregen.

In de bijlage 15 en 16 zijn gegevens opgenomen van alle deelnemende potplantenbedrijven in de jaren 1973 t/m 1976. Voor een toelichting van de wijze waarop de uitkomsten zijn berekend en de begrippen die daarbij zijn gehanteerd wordt verwezen naar bijlage 17.

2. DE BEDRIJFSUITKOMSTEN

2.1 Het grondgebruik en de arbeidsbezetting

De specificatie van het grondgebruik en de arbeidsbezetting is opgenomen in de bijlage 1 en 2.

De gespecialiseerde potplantenbedrijven hadden gemiddeld 3.247 m² staandglas en 145 m² platglas.

De arbeidsbezetting was gemiddeld 4,16 manjaar per bedrijf. Het aandeel van ondernemer en gezinsleden in deze gemiddelde bezetting was 48% (2,00 manjaar) en van het vreemde personeel 52% (2,16 manjaar). 1 manjaar arbeid is overeenkomstig de CAO bepaald op 1.894 uur.

2.2 Het verbruik van gas en olie

In tabel 2.1 is het verbruik van gas en olie zowel gemiddeld per bedrijf als per m² verwarmde glasoppervlakte over 1975 en 1976 opgenomen. Het blijkt dat het brandstoffenverbruik 1) gemiddeld per m² met 9% is afgenomen.

Tabel 2.1 Het verbruik van gas en olie in 1975 en 1976

	1975	1976	1975	1976
	gemiddeld per bedrijf x 1.000	gemiddeld per bedrijf x 1.000	gemiddeld per m ²	gemiddeld per m ²
Gas (m ³)	137	171	51	52
Zware olie (kg)	35	26	13	8
Overige olie (liters)	2	1	1	-

2.3 De bedrijfsresultaten

2.3.1 Per bedrijf

In bijlage 3 en in tabel 2.2 is een specificatie van de gemiddelde kosten en opbrengsten opgenomen.

Voor het gemiddelde potplantenbedrijf waren de opbrengsten f 11.800,- hoger dan de bedrijfseconomische kosten. Dit betekent een positief ondernemersoverschot van 5% (in 1975 7% van de kosten).

1) Bij de vaststelling van het verbruik zijn de verschillende soorten brandstof op basis van calorische waarde onder één noemer gebracht.

De totale arbeidskosten maakten voor 40%, de energiekosten voor 12% en de kosten van afschrijving en rente voor 16% deel uit van de totale kosten.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - dat is het ondernemersoverschot verhoogd met de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 42.970,- (in 1975 f 43.830,-).

Door extreem hoge uitkomsten van een aantal bedrijven is dit gemiddelde cijfer sterk beïnvloed. Daarom is ter vergelijking tevens de gemiddelde arbeidsopbrengst van een "mediaane groep" 1) ondernemers gegeven. Het "mediaan gemiddelde" bedroeg f 23.680,-, dat is f 19.290,- lager dan het hierboven vermelde rekenkundig gemiddelde. Dit grote verschil is vooral veroorzaakt doordat 8% van de ondernemers een bijzonder hoge arbeidsopbrengst had van meer dan f 120.000,- (zie bijlage 6) of wel gemiddeld f 237.400,- per ondernemer.

Tabel 2.2 De bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf)

	per bedrijf	per m2 glasopp.	
Aantal bedrijven	29		
Oppervlakte staand glas en platglas	3.392		
Arbeidsbezetting in manjaren	4,16		
Geïnvesteed vermogen per 1 januari 1976	266.000	78,--	
Kosten:			in %
Arbeidskosten x)	105.130	31,00	40
Rente en afschrijving	42.520	12,50	16
Energiekosten x)	30.140	8,90	12
Overige materialen	50.030	14,80	19
Overige kosten	33.670	9,90	13
Totale kosten	261.490	77,10	100
Opbrengsten:			
Bloemisterijprodukten	260.050	76,70	95
Saldo veldinventaris	5.620	1,70	2
Overige opbrengsten	7.620	2,20	3
Totale opbrengsten	273.290	80,60	100
Ondernemersoverschot	11.800	3,50	
Idem in % van de kosten	5		
Arbeidsopbrengst v.d. ondernemer			
Per ondernemer	42.970		
Mediaangemiddelde	23.680		

x) Minus subsidies.

1) Onder mediaangemiddelde is hier verstaan 20% van het totaal-aantal waarnemingen te weten 10% links en 10% rechts van de mediaan. De mediaan is de middelste van alle waarnemingen als deze naar "grootte" zijn gerangschikt.

Tabel 2.3 Spreiding van kosten en opbrengsten per m2 glasoppervlakte (percentage bedrijven per kosten- en opbrengstenklasse)

		f 20	f 40	f 60	f 80	f 100	f 120	f 140	f 160	f 180	f 200	Totaal
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Opbrengsten per m2	f 40 - f 60	15	3									18
	f 60 - f 80		9	7	6							28
	f 80 - f 100			3	10	1						15
	f 100 - f 120				3	2						5
	f 120 - f 140					10				1		11
	f 140 - f 160											-
	f 160 - f 180											-
	f 180 - f 200											-
	f 200 en meer								11	6	6	23
Totaal		15	12	26	19	-	3	-	12	1	12	100

N.B.: De percentages boven de diagonale lijn zijn winstgevende bedrijven, onder de lijn verliesgevend.

2.3.2 Per m2 glasoppervlakte

Uitgedrukt per m2 glasoppervlakte bedroegen de gemiddelde kosten en opbrengsten resp. f 77,10 en f 80,60.

De spreiding van kosten en opbrengsten was echter bijzonder groot. De kosten varieerden van f 41,- tot f 251,-, de opbrengsten van f 25,- tot f 363,- per m2.

De procentuele verdeling van het aantal bedrijven over klassen van kosten en opbrengsten is in tabel 2.3 opgenomen.

2.4 De spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten (rentabiliteit)

De spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten is opgenomen in bijlage 4.

Van de deelnemende bedrijven had 33% een positief ondernemersoverschot; deze 33% winstgevende bedrijven vertegenwoordigden echter 65% van de totale produktiewaarde; 13% had een negatief ondernemersoverschot van 0-10%, 35% van 10-20% en 19% van meer dan 30% van de kosten.

2.5 Vergelijking met het vorig jaar

De vergelijking van de bedrijfsresultaten over 1976 met die van 1975 kan worden uitgevoerd met 28 bedrijven, die in beide jaren aan het onderzoek hebben deelgenomen.

Uit tabel 2.4 blijkt dat de totale oppervlakte glas van deze bedrijven is toegenomen van 2.905 m2 in 1975 tot 3.098 m2 in 1976. De kosten en de opbrengsten namen toe met resp. 14% en 12%. Deze stijgingen zijn zowel een gevolg van volume als van prijsveranderingen.

De bijdrage van de belangrijkste kostensoorten aan de totale kostenstijging kan als volgt worden gespecificeerd:

Arbeidskosten (w.v. door wijziging loonniveau + 26,6%)	+ 27%
Afschrijvingskosten	+ 9%
Rentekosten 1)	+ 5%
Energiekosten (w.v. door wijziging van prijzen + 19,3%)	+ 23%
Materiaalkosten	+ 13%
Overige kosten	+ 23%
	<hr/>
	= 100%

1) Voor zowel het boekjaar 1975 als 1976 is het rentetarief voor de slijtende produktiemiddelen, de vaste plantopstand en de vlottende middelen op 7,5% en voor de grond op 3,5% gesteld.

De opbrengsten zijn met 11,8% gestegen; hierdoor was het ondernemersoverschot in % van de kosten 2% minder t.o.v. het voorgaande jaar (van dezelfde 28 bedrijven).

De bijdrage aan de totale opbrengstenstijging kan als volgt worden gespecificeerd:

Bloemisterijprodukten	+ 146%
Veldinventaris	- 57%
Overige opbrengsten	+ 11%
	<u>100%</u>

Tabel 2.4 Bedrijfsresultaten over 1976 in vergelijking met die over 1975 (gemiddeld per bedrijf)

	1975	1976
<u>Aantal bedrijven</u>	<u>28</u>	<u>28</u>
Oppervlakte staand glas in m ²	2.706	2.942
Oppervlakte plat glas in m ²	199	156
Arbeidsbezetting in manjaren	4,17	4,20
Kosten		
Arbeidskosten 1)	96.820	105.400
Afschrijvingen	19.110	22.170
Rentekosten	16.400	17.960
Energiekosten 1)	22.630	29.950
Materiaalkosten	45.320	49.410
Overige kosten	26.170	33.580
Totale kosten	<u>226.450</u>	<u>258.470</u>
Opbrengsten		
Bloemisterijprodukten	221.060	263.080
Overige opbrengsten	23.770	10.600
Totale opbrengsten	<u>244.830</u>	<u>273.680</u>
Ondernemersoverschot	18.380	15.210
Idem per f 100,- kosten	8	6

1) Minus subsidies.

2.6 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer

Voor een beeld van het inkomen en van de besparing welke gemiddeld per ondernemer werd verkregen, wordt verwezen naar bijlage 5.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het positieve ondernemersoverschot en de als kosten gecalculeerde ver-

goeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 42.970,- (in 1975 f 43.830,-). Het ondernemersinkomen per ondernemer - de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente en de rentesubsidie - bedroeg gemiddeld f 49.100,-.

Het gezinsinkomen uit het bedrijf - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden - werd op f 56.980,- becijferd.

Het inkomen buiten bedrijf - gemiddeld f 6.160,- per ondernemer - is in bijlage 5 gespecificeerd opgenomen. Hieruit blijkt dat de economische huurwaarde van de eigen woning, welke gesteld is op 6% van de verkoopwaarde van de woning, het belangrijkste bestanddeel is van het inkomen buiten bedrijf.

Het totaalinkomen - gezinsinkomen uit het bedrijf vermeerderd met het inkomen buiten bedrijf - was gemiddeld f 63.140,- per ondernemer.

De gezinsbesteding ligt gemiddeld op f 52.090,- per ondernemer. Voornoemde f 52.090,- kan worden gesplitst in premie volksverzekering f 2.880,-, premies vrijwillige verzekeringen f 3.950,-, persoonlijke belastingen f 11.070,-, betaald loon gezinsleden f 2.430,- en overige gezinsbestedingen f 31.760,-. De besparing bedroeg derhalve f 11.050,- per ondernemer, dat is 18% van het totaalinkomen.

2.7 De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing

De spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen is opgenomen in bijlage 6. Een positieve arbeidsopbrengst werd verkregen door 84% van de ondernemers; 50% van de ondernemers had een arbeidsopbrengst lager dan f 25.000,- (CAO-loon in 1976 f 29.675,-). De ondernemers met een negatieve arbeidsopbrengst (16%) hebben een bedrijfsverlies (negatief ondernemersoverschot) dat hoger was dan de gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer.

Van het totaalinkomen, gemiddeld f 63.140,- per ondernemer, had 76% een inkomen hoger dan f 25.000,-, 51% hoger dan f 40.000,- en 28% hoger dan f 60.000,- (zie bijlage 6).

De spreiding van de besparing is opgenomen in bijlage 7. Hieruit blijkt dat 56% van de ondernemers heeft gespaard. 24% van de ondernemers had een besparing groter dan f 15.000,- en 18% groter dan f 40.000,-.

3. DE FINANCIERING

3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen

De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen zijn opgenomen in bijlage 8. Als gevolg van het feit dat er bedrijven zijn met meer dan één ondernemer (gemiddeld 1,39 ondernemers per bedrijf) kunnen de cijfers niet worden vergeleken met die van bijlage 5.

De mutatie in het eigen vermogen bedroeg f 15.840,-. Deze is ontstaan door de besparing te vermeerderen met het saldo van de overige mutaties in het eigen vermogen f 540,-.

Dit laatste saldo bestaat uit de volgende mutaties:

Erfenissen en/of schenkingen	f 640,-
Koersverlies op effecten	- " 30,-
Investeringssubsidie	" 2.030,-
Woningssubsidie	" 30,-
	<hr/>
	f 2.670,-
Af: Boekverlies bij verkoop van produktiemiddelen	" 2.130,-
	<hr/>
Per saldo	<u>f 540,-</u>

De in de kosten gecalculeerde afschrijving op slijtende duurzame produktiemiddelen en de plantopstand bedroeg f 24.250,-. Toevoeging van dit bedrag aan de mutatie in het eigen vermogen leverde een totaal beschikbaar bedrag aan eigen financieringsmiddelen op van f 40.090,-. Het vreemd vermogen nam toe met f 38.540,- (waarvan op lange termijn f 31.910,-) zodat totaal f 78.630,- aan financieringsmiddelen ter beschikking kwam. De toename van het vreemde vermogen op lange termijn in 1976 (zie ook bijlage 8) werd voor 83% verstrekt door de "overige" banken.

3.2 De aanwending van de financieringsmiddelen

In bijlage 9 is de aanwending van de beschikbaar gekomen financieringsmiddelen opgenomen.

In 1976 is in produktiemiddelen f 47.120,- bruto geïnvesteerd (in 1975 f 36.370,-).

De spreiding van de bruto-investeringen is groot, 1% van de bedrijven heeft niet geïnvesteerd; 7% investeerde van f 1,- tot f 5.000,-, 46% van f 5.000,- tot f 20.000,-, 23% van f 20.000,- tot f 50.000,- en 23% investeerde voor meer dan f 50.000,-.

Deze bedrijven (23%) met meer dan f 50.000,- maken voor 69% deel uit van de totale investeringen van alle onderzochte potplantenbedrijven.

De investeringen en beleggingen (per saldo) buiten het bedrijf bedroegen gemiddeld f 8.140,-. De mutatie had betrekking op:

a.	netto-investering in woningen	f 8.210,-
b.	deelname veiling e.d.	f 1.260,-
c.	leningen	- f 1.460,-
d.	overige beleggingen	f 130,-

Als netto-investering is globaal beschouwd de bruto-investering minus de gecalculeerde afschrijving. De netto-investering bedroeg in 1976 gemiddeld f 22.900,-.

3.3 De balans

3.3.1 Activa

In bijlage 10 is een uitvoerige specificatie opgenomen betreffende de activa van de balans. De totale bezittingen van de ondernemer van de potplantenbedrijven werden per 31-12-'76 becijferd op f 525.960,- gemiddeld per bedrijf. Hiervan had f 254.470,- (48%) betrekking op duurzame produktiemiddelen, f 113.850,- (22%) op vlottende middelen (waaronder f 84.700,- veldinventaris) en f 129.310,- (25%) op deelnemingen en beleggingen (waaronder de woning(en) voor f 106.950,-). De resterende f 28.330,- (5%) had betrekking op de liquide middelen.

3.3.2 Passiva

Het vreemde vermogen is uitvoerig gespecificeerd in bijlage 11. Het vreemde vermogen bedroeg voor het gemiddelde potplantenbedrijf f 175.180,- (w.v. op korte termijn f 38.740,-) dat is 33% van het totale vermogen. Van het vreemde vermogen op lange termijn is 52% door de Rabo-banken verstrekt.

3.4 De toename van het eigen vermogen

Voor het gemiddelde bedrijf steeg het eigen vermogen van f 308.480,- per 31 december 1975 tot f 350.780,- per 31 december 1976 als gevolg van:

a.	correcties op de balans per 31 december 1975	-f	110,-
b.	correcties a.g.v. een wijziging in de keuze-regeling betreffende de omzetbelasting	-"	330,-
c.	herwaardering a.g.v. prijsstijging	"	26.900,-
d.	besparing	f	15.300,-
e.	overige mutaties in het eigen vermogen	"	540,-
		"	15.840,-
	Totaal	f	<u>42.300,-</u>

De solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaal vermogen) bedroeg gemiddeld per:

31 december 1975	69,3%
1 januari 1976	71,0% (na correctie en herwaardering)
31 december 1976	66,7%

De solvabiliteit per 31 december 1976 was 2,6% lager dan per 31 december 1975. Deze 2,6% is het saldo van:

a. correcties in de balans per 31 december 1975	-
b. correcties a.g.v. een wijziging in de keuzeregeling betreffende de omzetbelasting per 1 januari 1976	-
c. herwaardering a.g.v. prijsstijging 1 januari 1976	+ 1,7%
d. toename van het eigen vermogen	+ 1,0%
e. toename van het vreemd vermogen	- 5,3%

3.5 De spreiding van het eigen vermogen in % van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 31 december 1976

De spreiding van de solvabiliteit is opgenomen in bijlage 12. Voor het gemiddelde potplantenbedrijf bedroeg de solvabiliteit 67% per 31 december 1976. Van de bedrijven had 65% een hogere solvabiliteit dan 50% en 57% van de bedrijven hoger dan 70%.

3.6 Liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn

Bijlage 13 geeft een beeld van de voorraad liquide- en vlottende middelen minus de schulden op korte termijn (excl. persoonlijke belastingen en premies). Voor het gemiddelde potplantenbedrijf was het saldo van de aanwezige middelen en schulden f 103.440,-. Dit grote saldo is voor een belangrijk deel een gevolg van de voorraad potplanten, nl. f 84.700,- gemiddeld per bedrijf.

3.7 De spreiding van de liquide- en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten

In bijlage 14 is de spreiding van dit kengetal opgenomen. Voor het gemiddelde potplantenbedrijf bedroeg per 31 december 1976 het saldo van liquide- en vlottende middelen minus schulden op korte termijn 40% van de kosten.

De spreiding van dit kengetal varieert van - 19% tot 235%. Op 7% van de bedrijven waren de betalingsverplichtingen op korte termijn hoger dan de vlottende en liquide middelen.

Bijlage 1. Grondgebruik over 1976 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
	m2
I Glastuinbouw	
a. verwarmd staand glas	
potplanten	2.991
snijsbloemen	256
totaal	3.247
b. plat glas	
potplanten (w.v. 105 m2 verwarmd)	145
II Opengrondstuinbouw	
trekheesters	1.084
potplanten	561
overige produkten	27
braakland	254
totaal tuinbouw	5.318
akkerbouw en grasland	699
verhuurd aan derden	935
erf, blijvende paden, enz.	3.126
Totaal kadastrale oppervlakte	10.078
waarvan eigendom	8.770

Bijlage 2. Arbeidsbezetting en brandstoffenverbruik over 1976 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
Aantal ondernemers per bedrijf	1,39
Arbeidsbezetting in manjaren:	
Arbeid van de ondernemer(s)	1,56
Arbeid van de gezinsleden	0,44
Arbeid van vast personeel	1,78
Arbeid van los personeel	0,38
Totale arbeidsbezetting	4,16
Brandstoffenverbruik	x1.000
Gas m3	171
Zware olie kg	26
Overige olie l.	1

Bijlage 3. Bedrijfsresultaten over 1976 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
Geïnvesteed vermogen per 1 januari 1976	266.000
<hr/>	
Kosten	
Afschrijving duurzame produktiemiddelen	22.380
Afschrijving vaste plantopstand	1.870
Huur en pacht	1.910
Rente	18.270
Onderhoud	5.240
Energiekosten	30.700
Meststoffen	1.340
Zaad, plant- en pootgoed	26.190
Bestrijdingsmiddelen	1.540
Potgrond	4.440
Potten	13.940
Overige materialen	2.580
Werk door derden	800
Afleveringskosten	11.380
Autokosten	3.710
Arbeid ondernemers	47.720
Arbeid gezinsleden	10.920
Arbeid personeel	46.660
Overige kosten	10.630
Totaal	<u>262.220</u>
Minus subsidie stookolie	560
Minus subsidie lonen	170
Totale kosten	<u>261.490</u>
<hr/>	
Opbrengsten	
Potplanten	245.010
Snijbloemen	15.040
Aanwas plantopstanden	780
Overige opbrengsten	6.840
Saldo veldinventaris	5.620
Totale opbrengsten	<u>273.290</u>
Ondernemersoverschot	11.800
Idem per f 100,- kosten	5
Idem per f 100,- geïnvesteed vermogen	4
Arbeidsopbrengst per manjaar	<u>28.150</u>

Bijlage 4. Spreiding van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten (aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

Alle bedrijven	
Aantal bedrijven	29
Rentabiliteitsklasse	%
Negatief	
30 en meer	19
30 - 20	-
20 - 10	35
10 - 0	13
Totaal verliesgevend	<u>67</u>

Positief	
0 - 10	13
10 - 20	9
20 - 30	1
30 - 40	3
40 en meer	7
Totaal winstgevend	<u>33</u>
	<u>100</u>
Ondernemersoverschot per f 100,- kosten (ongewogen gemiddelde)	
	- 8

Bijlage 5. Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1976
(gemiddeld per ondernemer)

		Alle bedrijven
Aantal bedrijven		29
Aantal ondernemers		47
Ondernemersoverschot		8.520
Handenarbeid ondernemer		34.450
Arbeidsopbrengst van de ondernemer		42.970
Berekende rente	+ 13.190	
Betaalde rente	- 7.190	
Saldo		6.000
Rentesubsidie		130
Ondernemersinkomen		49.100
Handenarbeid gezinsleden		7.880
Gezinsinkomen uit bedrijf		56.980
Inkomen buiten bedrijf		6.160
Totaalinkomen		63.140
Premie volksverzekering	2.880	
Premies vrijwillige verzekeringen	3.950	
Persoonlijke belastingen	11.070	
Betaald loon gezinsleden	2.430	
Overige gezinsbesteding	31.760	
Totaal van gezinsbesteding		52.090
Besparing		11.050

Specificatie van het inkomen buiten bedrijf:		
Positief		
Huurwaarde woning(en)		4.160
Huren buiten bedrijf		630
Rente buiten bedrijf		1.900
Uitkeringen volksverzekeringen		830
Overige baten		1.170
Totaal positief		8.690
Negatief		
Afschrijving woning(en)		1.450
Onderhoud, verzekering en grondlasten woning(en)		980
Rente privé leningen		100
Totaal negatief		2.530
Inkomen buiten bedrijf		6.160

Bijlage 6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen van de ondernemer
(aantal ondernemers per inkomensklasse in %)

Alle bedrijven	
Aantal bedrijven	29
Aantal ondernemers	47
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	%
Negatief	16
<i>f</i> 0,- - <i>f</i> 5.000,-	-
<i>f</i> 5.000,- - <i>f</i> 15.000,-	18
<i>f</i> 15.000,- - <i>f</i> 25.000,-	16
<i>f</i> 25.000,- - <i>f</i> 40.000,-	25
<i>f</i> 40.000,- - <i>f</i> 60.000,-	3
<i>f</i> 60.000,- - <i>f</i> 90.000,-	8
<i>f</i> 90.000,- - <i>f</i> 120.000,-	6
<i>f</i> 120.000,- en meer	8
	100
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	
Ondernemersinkomen van de ondernemer	%
Negatief	16
<i>f</i> 0,- - <i>f</i> 5.000,-	-
<i>f</i> 5.000,- - <i>f</i> 15.000,-	18
<i>f</i> 15.000,- - <i>f</i> 25.000,-	4
<i>f</i> 25.000,- - <i>f</i> 40.000,-	34
<i>f</i> 40.000,- - <i>f</i> 60.000,-	5
<i>f</i> 60.000,- - <i>f</i> 90.000,-	5
<i>f</i> 90.000,- - <i>f</i> 120.000,-	7
<i>f</i> 120.000,- en meer	11
	100
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	
Totaalinkomen van de ondernemer	%
Negatief	4
<i>f</i> 0,- - <i>f</i> 5.000,-	7
<i>f</i> 5.000,- - <i>f</i> 15.000,-	-
<i>f</i> 15.000,- - <i>f</i> 25.000,-	13
<i>f</i> 25.000,- - <i>f</i> 40.000,-	25
<i>f</i> 40.000,- - <i>f</i> 60.000,-	23
<i>f</i> 60.000,- - <i>f</i> 90.000,-	6
<i>f</i> 90.000,- - <i>f</i> 120.000,-	4
<i>f</i> 120.000,- en meer	18
	100

Bijlage 7. Spreiding van de besparing
(aantal ondernemers per besparingsklasse in %)

Alle bedrijven	
Aantal bedrijven	29
Aantal ondernemers	47
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	
Besparingsklasse	%
Negatief	
<i>f</i> 15.000 en meer	12
<i>f</i> 15.000,- - <i>f</i> 5.000,-	10
<i>f</i> 5.000,- - <i>f</i> 0,-	22
Totaal negatief	<u>44</u>
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	
Positief	
<i>f</i> 0,- - <i>f</i> 5.000,-	17
<i>f</i> 5.000,- - <i>f</i> 15.000,-	15
<i>f</i> 15.000,- - <i>f</i> 25.000,-	3
<i>f</i> 25.000,- - <i>f</i> 40.000,-	3
<i>f</i> 40.000,- en meer	<u>18</u>
	<u>56</u>
	100

Bijlage 8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

Alle bedrijven

Aantal bedrijven		29
Mutaties eigen vermogen		
Gezinsinkomen uit bedrijf		78.920
Inkomen buiten bedrijf		8.530
Totaalinkomen		87.450
Af: Gezinsbesteding		72.150
Besparing		15.300
Bij:		
Erfenissen en/of schenkingen	640	
Koersverlies op effecten	- 30	
Investeringsubsidies	2.030	
Boekwinsten en/of verliezen bij desinvestering	-2.130	
Woningsubsidie	30	
Totaal overige mutaties		540
Totaal mutaties eigen vermogen		15.840
Afschrijving duurzame produktiemiddelen	22.380	
Afschrijving vaste plantopstand	1.870	
Totaal afschrijvingen		24.250
Totaal eigen financieringsmiddelen		40.090
Mutaties vreemd vermogen		
Te betalen omzet- en loonbelasting	-1.100	
Te betalen kosten	4.170	
Te betalen investeringen	2.280	
Overig kort krediet	1.280	
Totaal op korte termijn		6.630
Leningen o/g van familieleden	4.770	
Leningen o/g van particulieren	- 440	
Kredieten Rabobank	1.280	
Lening o/g Rabobank	130	
Overig lang krediet	26.170	
Totaal op lange termijn		31.910
Totaal mutaties vreemd vermogen		38.540
Totaal financieringsmiddelen		78.630
Vermogensvergelijking		
Eigen vermogen per 31 december 1975		308.480
Herwaardering		26.570
Correcties		- 110
Eigen vermogen per 1 januari 1976		334.940
Mutaties eigen vermogen		15.840
Eigen vermogen per 31 december 1976		350.780

Bijlage 9. Investerings, beleggingen en mutaties in de vlottende- en liquide middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	
Aantal bedrijven	29	
Investeringen in bedrijf		
Grond (in exploitatie)	3.270	
Bedrijfsgebouwen	810	
Glasopstanden	16.100	
Verwarmingsinstallaties	10.480	
Overige installaties	2.840	
Machines en werktuigen	7.540	
Overige inventaris	7.060	
Plantopstanden	890	
Totaal		48.990
Minus desinvesteringen		1.870
Totaal bruto-investeringen		47.120
Investeringen en beleggingen buiten bedrijf (per saldo)		
Deelneming veiling e.d.	1.260	
Leningen u/g	- 1.460	
Woningen	8.210	
Overige beleggingen	130	
Totaal		8.140
Totaal van investering en belegging		55.260
Mutaties in vlottende middelen		
Veldinventaris	5.620	
Vorraden, vorderingen e.d.	9.710	
Totaal		15.330
Mutaties in liquide middelen		
Kas, rek. crt. bank en giro	2.520	
Spaarrekening e.d.	5.550	
Effecten	- 30	
Totaal		8.040
Totaal van investeringen, beleggingen en mutaties in vlottende- en liquide middelen		78.630

Bijlage 10. Balans per 31 december 1976 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	
Aantal bedrijven		29
Boekwaarde slijtende duurzame produktiemiddelen in % van de nieuwwaarde		44
<hr/>		
Activa		
Duurzame produktiemiddelen		
Grond in exploitatie	56.110	
Bedrijfsgebouwen	13.270	
Glasopstanden	76.990	
Verwarmingsinstallaties	46.650	
Overige installaties	9.530	
Machines en werktuigen	15.250	
Overige inventaris	27.210	
Plantopstanden	9.460	
Totaal		254.470
Vlottende middelen		
Veldinventaris	84.700	
Voorraden, vorderingen e.d.	29.150	
Totaal		113.850
Liquide middelen		
Kas, rek. crt. bank en giro	10.580	
Spaarrekening e.d.	16.750	
Effecten	1.000	
Totaal		28.330
Deelnemingen en beleggingen		
Deelneming veiling e.d.	10.370	
Leningen u/g	11.330	
Woningen	106.950	
Overige beleggingen	660	
Totaal		129.310
Totaal activa		525.960
<hr/>		
Passiva		
Vreemd vermogen		175.180
Eigen vermogen		350.780
Totaal passiva		525.960
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen		67

Bijlage 11. Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 december 1976
(gemiddeld per bedrijf)

Alle bedrijven	
Aantal bedrijven	29
Kort krediet	
Te betalen omzet- en loonbelasting	3.130
Te betalen kosten	27.020
Te betalen investeringen	6.410
Overig kort krediet	<u>2.180</u>
Totaal	38.740
Lang krediet	
Leningen o/g van familieleden	21.740
Leningen o/g van particulieren	710
Kredieten Rabobank	14.790
Lening o/g Rabobank	56.120
Overige banken	37.220
Cultuur Technische Dienst	170
Verzekeringsmaatschappijen	4.590
Overige kredietinstellingen	<u>1.100</u>
Totaal	136.440
Totaal vreemd vermogen	<u>175.180</u>
Vreemd vermogen in % van het totaal vermogen	33

Bijlage 12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 31 december 1976
(aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	29
Solvabiliteitsklasse	%
tot 10	10
10 - 20	3
20 - 30	-
30 - 40	10
40 - 50	12
50 - 60	4
60 - 70	4
70 - 80	22
80 - 90	20
90 - 100	15
	<u>100</u>

Bijlage 13. Liquide- en vlottende middelen minus schulden op korte termijn
per 31 december 1976 (gemiddeld per bedrijf)

Alle bedrijven	
Aantal bedrijven	29
Veldinventaris	84.700
Vorraden en vorderingen e.d.	29.150
Kas, rek. crt. bank en giro	10.580
Spaarrekening e.d.	16.750
Effecten	1.000
A Totaal liquide- en vlottende middelen	142.180
Te betalen omzet- en loonbelasting	3.130
Te betalen kosten	27.020
Te betalen investeringen	6.410
Overig kort krediet	2.180
B Totaal schulden op korte termijn	38.740
Saldo (A - B)	103.440
Idem in % van de kosten	40

Bijlage 14. Spreiding van de liquide- en vlottende middelen minus schulden
op korte termijn in % van de kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

Alle bedrijven	
Aantal bedrijven	29
Liquiditeitsklasse	%
Negatief	7
Positief 0 - 10% van de jaarkosten	13
10 - 30% van de jaarkosten	29
30 - 50% van de jaarkosten	17
50% e.m. van de jaarkosten	34
	100

Bijlage 15. Bedrijfsresultaten (gem. per bedr.) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gem. per ondernemer) in de jaren 1973 t/m 1976

	1973	1974	1975	1976
Aantal bedrijven	28	29	29	29
Aantal ondernemers	46	46	46	47
Opp.staand glas (are)	20	22	26	32
Opp.opengrondstuin- bouw (are)	15	17	17	17
Arbeidsbez. in manjaren	3,80	3,83	4,01	4,16
Brandstoffenverbruik (x 1.000.000 kg/cal)	1.436	1.293	1.392	1.554
Kosten	x1000 gld. (%)	x1000 gld. (%)	x1000 gld. (%)	x1000 gld. (%)
Arbeidskosten 1)	71,7 (44)	82,1 (44)	93,3 (43)	105,2 (40)
Rentekosten	10,6 (6)	15,2 (8)	15,7 (7)	18,3 (7)
Afschrijvingen	14,2 (9)	15,8 (8)	18,4 (9)	24,2 (9)
Energiekosten 1)	14,3 (9)	17,0 (9)	21,6 (10)	30,1 (12)
Overige kosten	53,6 (32)	57,1 (31)	67,9 (31)	83,7 (32)
Totale kosten	164,4 (100)	187,2 (100)	216,9 (100)	261,5 (100)
Opbrengsten				
Tuinbouwprodukten	161,7 (92)	176,2 (93)	209,5 (90)	260,1 (95)
Overige opbrengsten	13,9 (8)	12,6 (7)	22,2 (10)	13,2 (5)
Totale opbrengsten	175,6 (100)	188,8 (100)	231,7 (100)	273,3 (100)
Ondernemersoverschot	11,2	1,6	14,8	11,8
Id.in % van de kosten	7	1	7	5
Percent.winstgevende bedr.	34	35	28	33
Inkomen en besparing (per ondernemer)				
Arbeidsopbr.v.d.ondern.	34,3	31,2	43,8	43,0
Ondernemersinkomen	38,1	39,3	50,1	49,1
Gezinsink.uit bedrijf	42,2	44,4	57,0	57,0
Totaalinkomen	p.m.	49,4	63,0	63,2
Premie volksverzekering	p.m.	p.m.	3,3	2,9
Premie vrijw.verzek.	p.m.	p.m.	3,3	3,9
Persoonlijke belastingen	p.m.	p.m.	13,2	11,1
Betaalde arbeidskosten gezinsleden	p.m.	p.m.	p.m.	2,4
Overige gezinsbesteding	p.m.	p.m.	24,7	31,8
Totaal van gezins- besteding	p.m.	38,9	44,5	52,1
Besparing	p.m.	10,5	18,5	11,1
Id.in % van het totaal- inkomen	p.m.	21	29	18
Percentage ondernemers met (positieve) bespa- ring	p.m.	68	59	56

1) Minus subsidies.

Bijlage 16. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan en de balansen per 31 december over de jaren 1973 t/m 1976 (gemiddeld per bedrijf)

	1973	1974	1975	1976
Aantal bedrijven	28	29	29	29
Beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Besparing	p.m	13,9	24,4	15,3
Overige mutaties in het eigen vermogen	p.m	1,8	2,5	0,5
Totaal mutaties eigen vermogen 1)	p.m	15,7	26,9	15,8
Afschrijvingen	14,2	15,8	18,4	24,3
Totaal eigen financieringsmiddelen	p.m	31,5	45,3	40,1
Totaal mutaties vreemd vermogen	13,1	1,5	19,4	38,5
Totaal financ.midd.	p.m	33,0	64,7	78,6
De aanwending van de financieringsmiddelen				
Bruto-investeringen	20,3	13,3	36,4	47,1
Investeringen en beleggingen buiten bedrijf (per saldo)	p.m.	11,1	2,6	8,1
Mutaties in vl.midd.	p.m.	8,5	22,0	15,3
Mutaties in liq.midd.	p.m	0,1	3,7	8,1
Totaal invest. en belegg. en mutaties in vlott. en liq.middelen	p.m	33,0	64,7	78,6
Balans per 31 december				
Activa	x1000 gld.(%)	x1000 gld.(%)	x1000 gld.(%)	x1000 gld.(%)
Duurz.produktiemidd.	152,6 (46)	159,4 (45)	198,3 (46)	254,5 (48)
Vlottende middelen	69,3 (21)	74,3 (21)	96,7 (22)	113,9 (22)
Liquide middelen	17,5 (5)	16,6 (5)	20,5 (5)	28,3 (5)
Deelnemingen en beleggingen	94,3 (28)	104,8 (29)	115,2 (27)	129,3 (25)
Totaal activa	333,7 (100)	355,1 (100)	430,7 (100)	526,0 (100)
Passiva				
Kort krediet	23,9 (7)	23,7 (7)	24,7 (5)	38,7 (7)
Lang krediet	79,4 (24)	80,0 (22)	98,0 (23)	136,5 (26)
Totaal vreemd verm.	103,3 (31)	103,7 (29)	122,7 (28)	175,2 (33)
Eigen vermogen	230,4 (69)	251,4 (71)	308,0 (72)	350,8 (67)
Totaal passiva	333,7 (100)	355,1 (100)	430,7 (100)	526,0 (100)
Eigen vermogen in % van het tot. vermogen	69	71	72	67
Liquiditeit op korte termijn				
Tot.liq.en vl.midd.	86,8	90,9	117,2	142,2
Tot.schulden op korte termijn	23,9	23,7	24,7	38,7
Saldo	62,9	67,2	92,5	103,5
Idem in % van de kosten	38	36	43	40

1) Exclusief herwaardering.

Kosten en opbrengsten

- De afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen is in hoofdzaak gebaseerd op de nieuwwaarde, waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.
- De rente over het geïnvesteerde vermogen is bepaald op 7,5% met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten waarover 3,5% is berekend. Het geïnvesteerde vermogen 1) is de som van: de verkoopwaarde van de grond; de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris; de normale behoefte aan vlottende middelen.
- De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en gezinsleden zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis (incl. het werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd.
- 24 bedrijven zijn "ondernemer in de zin van de wet op de omzetbelasting" dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten en de opbrengsten, alsmede de investeringen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen. 5 bedrijven vallen onder de "Landbouwregeling" dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten en de opbrengsten alsmede de investeringen inclusief omzetbelasting zijn opgenomen.
- De waardeverhoging van jonge vaste plantopstanden is onder de opbrengsten geboekt, de afschrijving op volwassen plantopstanden is onder de kosten opgenomen.
- De mutaties in de veldinventaris zijn (per saldo) onder de overige opbrengsten geboekt.
- Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen vergoeding opgenomen voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het ondernemersoverschot. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfs-economische winst.

Ondernemersoverschot per f 100,- kosten

Het ondernemersoverschot per f 100,- kosten is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale ondernemersoverschot van alle bedrijven van een groep gedeelt door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

Arbeidsopbrengst per manjaar

De arbeidsopbrengst per manjaar is het bedrag dat door allen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht, te zamen als inkomen is genoten. Het is de som van ondernemersoverschot en de kosten van arbeid. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren verkrijgt men de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar.

Inkomen, besparing en gezinsbesteding (gemiddeld per ondernemer)

- arbeidsopbrengst van de ondernemer: ondernemersoverschot vermeerderd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer

1) Deze investering omvat ook de bedrijfsmiddelen die door de ondernemer zijn gepacht. Over deze waarde is geen rente in kosten opgenomen.

- ondernemersinkomen van de ondernemer: arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente alsmede de in 1976 ontvangen rentesubsidie.
- gezinsinkomen uit bedrijf: ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden.
- totaalinkomen: gezinsinkomen uit bedrijf verhoogd met het inkomen buiten bedrijf.
- besparing: mutatie in het eigen vermogen verminderd met de: investeringssubsidie, erfenissen en/of schenkingen, koerswinst of -verliezen op effecten, boekwinsten of verliezen op produktiemiddelen.
- gezinsbesteding: het totaalinkomen verminderd met de besparing.

De balans

1. Activa

- Voor de waarde van de grond is uitgegaan van de verkoopwaarde (met agrarische bestemming). De grond in Aalsmeer is gewaardeerd op f 70.000,- tot f 80.000,- per hectare. Voor de bedrijven in overig Nederland zijn per gebied verkoopwaarden verzameld; deze variëren van f 25.000,- tot f 90.000,- per hectare.
- De slijtende duurzame produktiemiddelen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de nieuwwaarde in 1976. Deze is ontleend aan gegevens die ook ten behoeve van de afschrijvings- en renteberekening zijn verzameld.
- De woonhuizen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de herbouwwaarde in 1976.
- Voor de waardering van de plantopstand en de veldinventaris is gebruik gemaakt van kostprijsgegevens van het LEI.
- In de balansen zijn ook de privé-bezittingen opgenomen. De reden hiervan is dat bij persoonlijke ondernemingen in het algemeen geen scheiding kan worden aangebracht tussen het privé-vermogen en het bedrijfsvermogen en bovendien is de ondernemer ook met zijn privé-vermogen aansprakelijk voor de schulden van zijn bedrijf.

2. De passiva

- Het totale vreemd vermogen is onderscheiden in kort krediet en lang krediet. Wat de belastingen betreft is alleen rekening gehouden met nog te betalen omzet- en loonbelasting. De nog te betalen persoonlijke belastingen zijn niet opgenomen.